

Νηπιτική λύσις στο πρόβλημα της κατανοήσεως και της μεταφράσεως των Λειτουργικών Κειμένων (π. Κωνσταντίνος Στρατηγόπουλος)

Date : Οκτωβρίου 11, 2013

(Απομαγνητοφωνημένη ομιλία του πρωτοπρεσβύτερου Κωνσταντίνου Στρατηγόπουλου, επάνω στο χωρίο του κατά Λουκάν Ευαγγελίου, κεφάλαιο 8ο, στίχοι 5 έως 15, στα πλαίσια της ερμηνείας του κηρύγματος της Κυριακής, που έγινε την Κυριακή στις 17-10-2010.)

Ερμηνευτική προσέγγιση της παραβολής του σπορέως σε κυριακάτικο κήρυγμα

Η παραβολή του σπορέως που ακούσαμε στο σημερινό Ευαγγέλιο, η τόσο γνωστή, αλλά και τόσο άγνωστη, είναι, σε ένα πρώτο κοίταγμα πολύ εύληπτη και πολύ κατανοητή. Τόσο κατανοητή και γνωστή στο πλήρωμα του λαού της Εκκλησίας μας, που θα ερωτούσε κανείς «τι άλλες ερμηνευτικές προσεγγίσεις θα μπορούσε να κάνει κάποιος, παρά να μιλήσει για τα γνωστά»;Κι

όμως με το ίδιο αυτό κείμενο με αυτά τα λόγια του Χριστού μας ανοίγεται ένα πολύ μεγάλο θέμα, το οποίο αφορά τον κάθε Χριστιανό και είναι το πώς κατανοούνται μέσα στην Εκκλησία τα λειτουργικά κείμενα. Πως μπορούμε να ζήσουμε τα κείμενα; Πολλοί λένε ότι «δεν καταλαβαίνουμε τι γίνεται στα τελούμενα μέσα στην εκκλησία».

Το κείμενο αυτό του σημερινού Ευαγγελίου με απλό και θεολογικό τρόπο δίνει απάντηση στο πως θα μπορούμε να κατανοούμε τα κείμενα αυτά. Η απάντηση που δίνει εδώ ο Χριστός όταν Του λένε οι μαθητές Του «τι σημαίνει αυτή η παραβολή;» είναι στο πρώτο άκουσμά της προβληματική. Τους λέει: «Εσείς είστε εδώ για να ακούτε τα μυστήρια του Θεού. Οι άλλοι θα τα ακούνε σε παραβολές». Δηλαδή, το μυστήριο είναι τόσο εύκολο να κατανοηθεί; Ενώ η παραβολή που είναι μια απλή διήγηση είναι δύσκολη; Μάλιστα, όπως φαίνεται μέσα στο κείμενο ο Χριστός προβάλλει και μια πρόσθετη δυσκολία όταν λέγει ότι: «σε αυτούς μιλώ με παραβολές για να φαίνεται ότι βλέπουν, ενώ δεν βλέπουν και για να φαίνεται ότι ακούν, ενώ δεν ακούν». Αλλά, γιατί να υπάρχει αυτή η δυσκολία;

Πέρα απ' όλη αυτή την δυσκολία όμως αυτή η παραβολή

του σπορέως με τα ίδια τα λόγια του Χριστού ανοίγει ένα πολύ μεγάλο θέμα. Το θέμα της κατανόησης των λόγων της Εκκλησίας. Δίνει όμως και το κλειδί του ξεκλειδώματος αυτού του «γρίφου», θα έλεγα, που αφορά πολλές φορές τον λαό μας και που έχει ταλαιπωρήσει την Εκκλησία με τις προσπάθειες μεταφράσεως των λειτουργικών κειμένων, των ακολουθιών κ.λ.π., οι οποίες έχουν δημιουργήσει πολυποίκιλες μορφές διαταράξεως της ισορροπίας της Εκκλησίας.

Ας δούμε όμως τι κρύβεται στην ρίζα, στον πυρήνα αυτού του κειμένου του σημερινού ευαγγελίου και ας ψάξουμε να δούμε πού είναι οι λύσεις του προβλήματος αυτού. Ας ξεκινήσουμε με αυτό που λέει ο Χριστός: «ίνα βλέποντες μη βλέπωσι και ακούντες μη ακούωσι». Τι θα πει αυτό; Ότι μπορώ να βλέπω κάτι και ταυτόχρονα να μην το βλέπω; Βεβαίως. Άμα δεν έχω βαθύ κοίταγμα, άμα δεν έχω καθαρές αισθήσεις μπορεί να βλέπω κάτι και αν έχω κάποια μορφή ειδικής μυωπίας να μην το βλέπω. Μπορεί να νομίζω ότι το βλέπω, αλλά στην πραγματικότητα να μην το βλέπω. Ή αν έχω κάποια πάθηση στον εγκέφαλό μου οι άλλοι μπορεί να νομίζουν ότι ακούω τους ήχους και πως βλέπω τα διάφορα εξωτερικά ερεθίσματα και όμως εγώ να μην τα καταλαβαίνω. Άρα πολλές φορές μπορεί να υπάρχει μια βαθιά εσωτερική έλλειψη μέσα μας που δεν μας αφήνει να κατανοήσουμε αυτό που βλέπουμε και ακούμε.

Και εδώ ακριβώς ο Χριστός ανοίγει με έναν μοναδικά απλό τρόπο τον δρόμο στην νηπτική και ασκητική θεωρία της Εκκλησίας μας. Η πρότασή Του, που θα την δούμε αμέσως τώρα είναι ακριβώς το να μπούμε στην νηπτική διαδικασία της Εκκλησίας μας και στην κάθαρση των παθών όπου τότε όλα θα γίνονται κατανοητά. Έξω απ' αυτήν και τα απλά πράγματα θα είναι ακατανόητα και το απλό «Κύριε ελέησον» θα είναι ακατανόητο και το «Παράσχου Κύριε» θα είναι ακατανόητο και το «Ευλογημένη η Βασιλεία του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος» θα είναι ακατανόητο, όλα και τα κατανοητά και τα ακατανόητα και τα μυστήρια και τα μη μυστήρια θα είναι ακατανόητα για τον νου του ανθρώπου αν δεν μπει στην πρόταση του Χριστού που κρύβει μέσα της ακριβώς αυτή τη νηπτική θεωρία.

Πιο συγκεκριμένα ποια είναι αυτή η πρότασή Του;

Η πρότασή Του ανοίγει τον δρόμο σε τρεις φάσεις:
Τις αποκαλύπτει ο ίδιος ο Χριστός πολύ απλά στα τρία επίπεδα της διηγήσεως της παραβολής του σπορέως. Αυτά ήταν ο σπόρος που πέφτει στον δρόμο, ο σπόρος που πέφτει στην πέτρα και ο σπόρος που πέφτει μέσα στα

αγκάθια. Στην ερμηνεία της περιπτώσεως του σπόρου που πέφτει στον δρόμο λέγει: «Κοιτάξτε έρχεται ο διάβολος και παίρνει αυτό που έχετε στον νου σας». Έτσι ανοίγει την πρώτη φάση της νηπτικής θεωρίας που είναι η πρόσληψη, ο «συνδυασμός» των λογισμών, των πειρασμών και των οποιωνδήποτε διαλογισμών. Βασικό μέγεθος για μια επικειμένη πτώση μας ή για τα περαιτέρω πάθη μας είναι η κουβέντα που κάνουμε με τον διάβολο, ο «συνδυασμός» λένε οι Πατέρες που κάνουμε με τον διάβολο. «Συνδυασμός» σημαίνει αποδοχή του πειρασμού. Είναι το πρώτο μέγεθος. Το λέει ο Χριστός: « Έρχεται ο διάβολος και παίρνει [τον λόγο του Θεού που έχει σπείρει ο Θεός στην ψυχή του ανθρώπου]». Βάζει λοιπόν τον ακροατή της παραβολής στο πρώτο στάδιο της νηπτικής θεωρίας που είναι ότι δεν πρέπει ο άνθρωπος να κουβεντιάζει με τον πειρασμό. Δεν πρέπει να προσλαμβάνει τον λόγο του πειρασμού. Ο διάβολος μπορεί να έρχεται και να μου λέει οτιδήποτε αλλά εγώ δεν πρέπει να τον δέχομαι, να προσλαμβάνω εκείνα που μου λέει.

Στο δεύτερο επίπεδο που είναι ο σπόρος που πέφτει επάνω στην πέτρα, κατά το οποίο μπορεί να δεχθείς τον λόγο του Θεού με χαρά αλλά να μη καρποφορήσει, η αποτυχία οφείλετε στο ότι αυτό το μέγεθος δεν το καλλιέργησες σε βάθος και σε χρόνο. Ό,τι κάνει η Εκκλησία το κάνει σε βάθος και σε χρόνο.

Κάθε τι στην Εκκλησία θέλει μια επιμονή, μια επιμονή, με προσευχή, με ταπείνωση, με πολλή άσκηση και με πολύ πόνο. Γι' αυτό βλέπετε σε αυτήν την περίπτωση προσλαμβάνει ο άνθρωπος τον λόγο του Θεού με πολλή χαρά αλλά επειδή δεν έχει ριζώσει σε βάθος μέσα στην ψυχή του, δεν γίνεται τίποτα. Εδώ ο Χριστός μας ζητά πέρα από τον μη συνδυασμό με τον πειρασμό να αποκτήσουμε ένα βάθος. Το βάθος αποκτάται με πολυχρόνια δουλειά. Βλέπετε ένας εργάτης για να ανοίξει έναν βαθύ λάκκο, πόσες ημέρες, ίσως και μήνες, πρέπει να εργασθεί και να δουλέψει.

Χρειάζεται λοιπόν, μια επιμονή στα ίδια τα μεγέθη. Βλέπετε η Εκκλησία κάθε μέρα κάνει Όρθρο, Θεία Λειτουργία και Εσπερινό. Κάνει τα ίδια και τα ίδια. Φαίνονται τα ίδια αλλά καλλιεργούν το βάθος. Η Εκκλησία μας καλεί κάθε μέρα να προσευχόμαστε, κάθε τόσο να νηστεύουμε, να είμαστε και να μένουμε στις ίδιες αρετές μόνιμα. Κι είναι αυτό το βάθος που προσπαθεί η Εκκλησία να καλλιεργήσει, που το ξεχνάμε γιατί είμαστε πρόχειροι. Αυτό είναι το δεύτερο στοιχείο αυτής της νηπτικής θεωρίας το οποίο μετά αξιοποιήθηκε από όλους τους νηπτικούς Πατέρες της Εκκλησίας.

Και το τρίτο στοιχείο αυτής της νηπτικής θεωρίας είναι εκεί όπου πέφτει ο σπόρος στα αγκάθια και δεν προσλαμβάνεται. Και λέει ο Χριστός το γιατί. Μιλάει για τις ηδονές και τον πλούτο. Μιλάει για πράγματα τα οποία μας δένουν με τον κόσμο και δεν μπορούμε να προσληφθούμε από τον Θεό, ούτε να προσλάβουμε τα του Θεού. Εγκαταλείπουμε όλη την στροφή προς τον Θεό που κάναμε κάποια στιγμή δια της μετανοίας, που είναι η μεγαλύτερη αρετή και στρεφόμαστε στα πράγματα του κόσμου με τα οποία πρέπει μόνο περιστασιακά να εμπλακούμε απλά και μόνο για να κάνουμε χρήση. Και εκεί δενόμαστε.

Και τα τρία αυτά επίπεδα, δηλαδή η μη πρόσληψη των πειρασμών, το να μην ασχολείται κάποιος με τα πράγματα του κόσμου, πέρα από εκείνο που είναι αναγκαίο για να το χρησιμοποιεί και η μη τέλεση της δουλειάς, της νηπτικής εργασίας δηλαδή, σε βάθος είναι τα βασικά μεγέθη -άξονες της Ορθόδοξου Νηπτικής Θεωρίας. Έτσι θα την λέγαμε. Αν διαβάζατε όλη την φιλοκαλία και όλο τον Άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη στην ρίζα τους αυτά θα βρίσκατε. Αυτά αξιοποιήθηκαν και από τους Πατέρες της Εκκλησίας.

Λοιπόν έτσι γίνεται η αποκάλυψη του μυστηρίου [του να αρχίσεις να ακούς πραγματικά και να καταλαβαίνεις αυτά που ακούς μέσα στην Εκκλησία]. Ο Θεός παραμένει μυστήριο αλλά αποκαλύπτεται στις ανθρώπινες αισθήσεις, αν όμως προηγουμένως οι ανθρώπινες αισθήσεις καθαρισθούν και καλλιεργηθούν. Και θα καλλιεργηθούν με αυτά τα μεγέθη επάνω σε αυτούς τους άξονες της νηπτικής θεωρίας. Αν οι αισθήσεις δεν καλλιεργηθούν και τα μυστήρια του Θεού, που είναι δυνατόν να κατανοηθούν, θα παραμένουν ακατανόητα.

Αλλά ακατανόητο είναι επίσης και το ότι γινόμαστε οι ίδιοι ακατανόητοι όταν μπαίνουμε μέσα στην Εκκλησία και λέμε: «δεν καταλαβαίνουμε τίποτα» και διαμαρτυρόμαστε. Και ζητάμε εξωτερικές αλλαγές [μεταφράσεις των κειμένων κ.λ.π.]. Αλλά αυτά τα πράγματα δεν διορθώνονται έτσι. Η αλλαγή πρέπει να γίνει μέσα μας. Και η αλλαγή θα γίνει μέσα μας όταν συμβούν τα παραπάνω. Και τότε επειδή ανοίξαμε τον δρόμο στην Χάρη του Θεού, η χάρις του Θεού θα μας φωτίσει και τότε όλα θα γίνονται κατανοητά.

Αυτά είναι η λύση του λεγομένου «προβλήματος της κατανοήσεως και της μεταφράσεως των λειτουργικών κειμένων». Αυτός είναι ο άξονας. Για αυτό αυτή η παραβολή του σπορέως είναι πάρα πολύ καίρια, γι' αυτό και το θέμα αφορά ολόκληρο το σώμα της Εκκλησίας. Και αν εσείς διαμαρτυρηθείτε ότι αυτά τα οποία τελέσαμε εδώ σήμερα στη Θεία

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<http://alopsis.gr>

Λειτουργία δεν τα καταλάβατε, πριν να διαμαρτυρηθείτε και πριν διαβάσετε ερμηνευτικές προσεγγίσεις από κείμενα, πράγμα που ασφαλώς σας παροτρύνω να κάνετε, θα πρέπει να μπειτε σε αυτά τα μεγέθη της νηπιτικής θεωρίας.

Βιωματικά όμως και στο τρίπτυχο που αναλύσαμε. Και τότε όλα αποκαλύπτονται με τη χάρη του Θεού.

Η παραβολή του σπορέως... Τόσο γνωστή και τόσο άγνωστη... Τόσο μυστήριο και τόσο φανερούμενο... Κι όλα να εξαρτώνται από μας...

** Η αρχική απομαγνητοφώνηση και λεκτική επεξεργασία έγινε από τον μοναχό Δαμασκηνό Αγιορείτη (impantokratoros.gr). Οι λοιπές διορθώσεις και επιμέλεια έγιναν από την floga.gr.*

(Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Θεοδρομία, έτος ιε' τεύχος 1 Ιανουάριος-Μάρτιος 2013, σελ. 10-14)

Διαβάστε περισσότερα κείμενα του π. Κωνσταντίνου πατώντας [εδώ](#)